

فرهنگ آموزش و یادگیری: (یادگیری مشهود)

مولف:

پرفسور جان هتی

ترجمه:

دکتر ابوالفضل بختیاری

(عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان)

با همکاری:

شوکت عباسقلی شهریاری

(دانشجوی دکترای مدیریت آموزشی)

بهزاد قباخلو

(دانش آموخته دکترای علوم تربیتی)

شیمیا شعله کار

(دانش آموخته دکترای علوم تربیتی)

انتشارات آوای نور

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سرشناسه	: هتی، جان Hattie, John
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ آموزش و یادگیری: (یادگیری مشهود)/ مولف جان هتی؛ ترجمه ابوالفضل بختیاری، با همکاری شوکت عباسقلی شهریاری، بهزاد قباخلو، شیما شعله‌کار.
مشخصات نشر	: تهران: آوای نور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۵۰ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۷۱-۳-۲۴۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: Visible learning for teachers : maximizing impact on learning, ۲۰۱۲
موضوع	: تدریس فکورانه Reflective teaching
موضوع	: یادگیری شاگرد محور Student-centered learning
شناسه افزوده	: بختیاری، ابوالفضل، ۱۳۴۵ - مترجم
شناسه افزوده	: عباسقلی شهریاری، شوکت، مترجم

تهران - میدان انقلاب - خ ۱۲ فروردین - خ شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹ - طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / دورنگار: ۶۶۴۸۰۸۸۲

فرهنگ آموزش و یادگیری: (یادگیری مشهود)

نویسنده: پرفسور جان هتی (استاد دانشگاه ملبورن استرالیا)

مترجم: دکتر ابوالفضل بختیاری

با همکاری: شوکت عباسقلی شهریاری - بهزاد قباخلو - شیما شعله کار

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۷۱-۳-۲۴۰۰۰

قیمت ۲۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر و مولف محفوظ است

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ز.....	یادگیری مشهود برای معلمان.....
۹.....	پیشگفتار.....
Error! Bookmark not defined.	سپاسنامه.....
Error! Bookmark not defined.	بخش اول.....
Error! Bookmark not defined.	فصل اول
Error! Bookmark not defined.	یادگیری ناب.....
Error! Bookmark not defined.	برآیندهای مدرسه رفتن.....
Error! Bookmark not defined.	طرح کلی فصول.....
Error! Bookmark not defined.	فصل دوم
Error! Bookmark not defined.	منبع ایده‌ها و نقش معلمان.....
Error! Bookmark not defined.	زیربنای شواهد.....
Error! Bookmark not defined.	فشارسنج و نقطه گردش.....
Error! Bookmark not defined.	داستان.....
Error! Bookmark not defined.	نتیجه‌گیری.....
Error! Bookmark not defined.	تمرین.....
Error! Bookmark not defined.	فصل سوم
Error! Bookmark not defined.	معلمان: بازیگران اصلی فرآیند آموزش.....
Error! Bookmark not defined.	معلم برانگیخته.....
Error! Bookmark not defined.	نتیجه‌گیری.....
Error! Bookmark not defined.	تمرین.....
Error! Bookmark not defined.	بخش دوم.....
Error! Bookmark not defined.	درس‌ها.....
Error! Bookmark not defined.	فصل چهارم
Error! Bookmark not defined.	آماده‌سازی درس.....
Error! Bookmark not defined.	پیشرفت تحصیلی قبلی.....
Error! Bookmark not defined.	خوداستنادی دانش‌آموزان به درون درس.....
Error! Bookmark not defined.	اهداف یادگیری.....

Error! Bookmark not defined.	معیارهای موفقیت
Error! Bookmark not defined.	۱. چالش
Error! Bookmark not defined.	۲. اعتماد
Error! Bookmark not defined.	۳. انتظارات دانش آموز
Error! Bookmark not defined.	۴. درک مفهومی
Error! Bookmark not defined.	انتخاب منابع
Error! Bookmark not defined.	پیشرفت
Error! Bookmark not defined.	نتیجه گیری
Error! Bookmark not defined.	تمرین
Error! Bookmark not defined.	فصل پنجم
Error! Bookmark not defined.	آغاز درس
Error! Bookmark not defined.	نتیجه گیری
Error! Bookmark not defined.	تمرین
Error! Bookmark not defined.	فصل ششم
Error! Bookmark not defined.	جریان درس: یادگیری
Error! Bookmark not defined.	مراحل مختلف یادگیری
Error! Bookmark not defined.	تمرین آگاهانه
Error! Bookmark not defined.	تمرکز یا پایداری
Error! Bookmark not defined.	نتیجه گیری
Error! Bookmark not defined.	تمرین
Error! Bookmark not defined.	فصل هفتم
Error! Bookmark not defined.	جریان درس: جایگاه بازخورد
Error! Bookmark not defined.	۱. سطح وظیفه و محصول
Error! Bookmark not defined.	۲. سطح فرایند
Error! Bookmark not defined.	۳. سطح خودگردانی یا شرطی
Error! Bookmark not defined.	۴. سطح خود
Error! Bookmark not defined.	انواع بازخورد
Error! Bookmark not defined.	ارزیابی سازنده و سریع

Error! Bookmark not defined.	ویژگیهای دانش‌آموزان و بازخورد
Error! Bookmark not defined.	نتیجه‌گیری
Error! Bookmark not defined.	تمرین
Error! Bookmark not defined.	فصل هشتم
Error! Bookmark not defined.	پایان درس
Error! Bookmark not defined.	نتیجه‌گیری
Error! Bookmark not defined.	تمرین
Error! Bookmark not defined.	بخش سوم
Error! Bookmark not defined.	چارچوب‌های ذهنی
Error! Bookmark not defined.	فصل نهم
Error! Bookmark not defined.	چارچوب ذهنی معلمان، مدیران مدارس و سیستم‌ها
Error! Bookmark not defined.	یک مدل سیستمی
Error! Bookmark not defined.	مدلی برای مدیران مدارس
Error! Bookmark not defined.	مدلی برای تحول
Error! Bookmark not defined.	هشت چارچوب ذهنی
Error! Bookmark not defined.	فرایند تحول را از کجا شروع کنیم؟
Error! Bookmark not defined.	نتیجه‌گیری
Error! Bookmark not defined.	تمرین‌ها

یادگیری مشهود برای معلمان

کتاب ابتکاری^۱ جان هتی^۲ با عنوان **یادگیری مشهود**^۳ که نتایج بیش از پانزده سال تحقیق را تلفیق کرده است، تحقیقاتی که میلیون‌ها دانش‌آموز را در بر داشته‌اند و این کتاب تا به امروز نشانگر بزرگترین مجموعه تحقیقات شاهد بنیان^۴ در رابطه با مسائل مؤثر بر بهبود یادگیری در مدارس به شمار می‌رود.

«یادگیری مشهود برای معلمان» گام بعدی را بر می‌دارد و مفاهیم ابتکاری مذکور را به مخاطبان جدید عرضه می‌کند. این کتاب که برای معلمان، دانشجویان، مربیان و معلمان پیش از خدمت^۵ و ضمن خدمت^۶ تالیف شده است، چگونگی اجرای اصول یادگیری مشهود در هر کلاس درس در هر نقطه از جهان را توضیح می‌دهد. نویسنده، چکیده‌های کوتاه و کاربرپسند^۷ را درباره موفق‌ترین فعالیت‌ها^۸ ارائه می‌دهد و رهنمودهای مرحله کاربردی را برای اجرای موفقیت‌آمیز یادگیری مشهود و **تدریس مشهود**^۹ در کلاس درس عرضه می‌کند.

این کتاب

- بزرگترین پروژه تحقیقاتی است که تاکنون درباره راهبردهای تدریس (آموزش و یادگیری) اجرا شده است و آنها را با اجرای کاربردی در کلاس درس پیوند می‌زند.
- از دیدگاه معلم و دانش‌آموز حمایت کرده و رهنمودهای مرحله‌ای، شامل آماده‌سازی درس^{۱۰}، تفسیر یادگیری و بازخورد^{۱۱} در خلال درس و پیگیری پس از درس را در بر دارد.
- چک‌لیست^{۱۲}، تمرین، مطالعه موردی و نمایش سناریوهای برتر^{۱۳} را برای کمک به افزایش پیشرفت تحصیلی^{۱۴} ارائه می‌کند.

^۱ - Groundbreaking

^۲ - John Hattie

^۳ - Visible Learning

^۴ - Evidence-Based

^۵ - Pre-service teacher

^۶ - In-service

^۷ - User-friendly: کاربرپسند

^۸ - Intervention

^۹ - Visible Teaching

^{۱۰} - Lesson Preparation

^{۱۱} - Feedback

^{۱۲} - Checklist

^{۱۳} - Best practice scenario

^{۱۴} - Achievement

- تمامی چک‌لیست‌های مخصوص مدارس و رهنمودهای مناسب برای کمک به مدیران مدارس^۱ برای اجرای یادگیری مشهود را در بر دارد.
 - اکنون فراتحلیل‌های^۲ بیشتری را در برگرفته است به طوریکه تعداد فراتحلیل‌ها به ۹۳۱ مورد می‌رسد.
 - حوزه‌های بیشمار فعالیت آموزش و یادگیری منجمله انگیزش نوآموزان^۳، برنامه درسی^۴، راهبردهای فراشناختی^۵، رفتار، راهبردهای تدریس [آموزش و یادگیری] و مدیریت کلاس درس را کاملاً پوشش می‌دهد.
- هر دانشجو یا معلمی که برای سوال «چگونه پیشرفت کلاس خود را به حداکثر برسانیم؟» یک پاسخ شاهدینیان می‌خواهد، باید «یادگیری مشهود برای معلمان» را مطالعه کند.
- "جان هتی"، استاد و مدیرموسسه تحقیقات آموزشی ملبورن در دانشگاه ملبورن استرالیا و استاد افتخاری دانشگاه "اوکلند نیوزیلند" است؛ وی نویسنده «یادگیری مشهود» و نویسنده همکار «هوش و هوش‌آزمایی^۶» است که هر دو توسط انتشارات روتلج^۷ چاپ شده‌اند.

^۱ - School leader

^۲ - Meta-analysis

^۳ - Pupil

^۴ - Curriculum

^۵ - Meta cognitive

^۶ - Intelligence and Intelligence testing

^۷ - Routledge

پیشگفتار

"الیوت" اکنون ده ساله است. زمانیکه کتاب اولم یعنی «یادگیری مشهود» در حال تکمیل بود، مشخص شد که فرزندم الیوت به سرطان خون مبتلاست. الیوت اکنون رژیم چهار ساله شیمی درمانی را پشت سر گذاشته است؛ اکنون سیستم ایمنی بدنش کنترل کار را در دست گرفته است. او وارد مدرسه شده است، می‌آموزد که بخواند و بنویسد و پسر بچه‌ای^{۲۲} خوشحال و ماجراجو است چرا که شخصیت برجسته خود را در سراسر دوره پرا التهاب بستری در بیمارستان حفظ کرده بود. دستورالعمل‌های پزشکان موفقیت‌آمیز بودند و تلاش‌های آنها نتایج مثبت بزرگی به همراه داشتند. اثرات تلاش‌های آنها در دوران درمان زیر نظر بودند، آنها تصمیمات‌شان را تغییر دادند و تصمیماتی حیاتی گرفتند که باعث شد امروز "الیوت" در تاج راگی^{۲۳} و مسابقات موتورسواری (BMX) چنین بدرخشد و شاگرد بسیار خوبی در مدرسه باشد. او بخشی از جامعه پزشکان، پرستاران، معلمان، دوستان و خانواده بوده است؛ از اینرو افراد زیادی در این جریان درگیر بوده‌اند. تاثیر مقدار دارو و درمان همواره زیر نظر بودند و هدف از اینکار اطمینان از رعایت معیارهای موفقیت بود. آنها در پرتو نظارت‌ها تصمیم‌گیری میکردند؛ تیم‌های پزشکی برای درک عواقب درمان تلاش میکردند و شواهد، کلید تصمیم‌گیری حرفه‌ای سازگار بودند؛ همه آنها در راستای افزایش اثر درمان و ابعاد اجتماعی و خانوادگی صورت گرفتند. ما واقعاً به تاثیر آنها واقف هستیم. بازهم می‌گوییم که "الیوت" بزرگترین الهامبخش پیام مهم این کتاب است: **تاثیر خود را بشناس.**

من سالیان زیادی از شغل حرفه‌ای خود را، در مدارس گذرانده‌ام، با معلمان بسیار خوبی برخورد کرده‌ام؛ برخی از آنها شواهد تاثیرگذاری بر **یادگیری دانش‌آموزان** را نشان دادند و با برخی از بهترین معلمان جهان در تحقیقات حوزه تخصص آموزشی، همکاری داشته‌ام. در چند سال گذشته گروه پژوهشی من کارگاه‌های آموزشی را برای بیش از ۳۰۰۰ معلم و مدیر مدرسه برگزار کرده است و در بیش از ۱۰۰۰ مدرسه فعالیت داشته‌اند که بیشتر آنها در نیوزیلند و استرالیا بوده‌اند. ما در مورد **اثرات یادگیری** مشهود چیزهای زیادی در این مدارس آموختیم. این پیام قطعاً از فهرست ده مورد برتر خط نمیخورد! سوالی که بیشتر از همه سوالات تکرار میشود اینست «از کجا باید شروع کنم؟». استدلال این کتاب اینگونه است که شیوه تفکر شما در مورد نقش نقطه شروع کار است؛ و در سطح گسترده‌تر و بر پایه یک سنگ‌بنای ساده، کشف ماهیت و "اندازه اثرگذاری" بر یادگیری دانش‌آموزان میباشد. سوال دوم اینست: یادگیری مشهود چگونه اجرا میشود؟ این سوال یکی از زمینه‌های اصلی این کتاب^{۲۴} نیز میباشد. هیچ برنامه، هیچ نوشته یا کتابی درباره چگونگی اجرای یادگیری مشهود وجود ندارد؛ دائماً من معیارهایی^{۲۵} را تدوین کرده‌ام که میتوانید آنها را برای گفتگو، جستجوی شواهد و بازنگری خود^{۲۶} در رابطه با کشف اثر مشهود

^{۲۲} - Pre-teen: نه تا دوازده ساله

^{۲۳} - Touch Rugby

^{۲۴} - Visible learning inside

^{۲۵} - Benchmarks

^{۲۶} - Seft-review

مدرسه بر دانش‌آموزان بکار ببرید. این اثر بر **اهمیت معلمان** به عنوان کسانی که باید اثرگذاری خود را ارزیابی کنند، تأکید میکند.

دو سوال «از کجا باید شروع کنم؟» و «یادگیری مشهودی چگونه اجرا میشود؟» سوال بعدی را در بر دارند: میخواهید بر کدام بُعد یادگیری تأثیر بگذارید؟ و امیدوارم چیزی فراتر از قبولی در آزمون‌های بی‌کیفیت باشد. و این شامل اثرگذاری بر اشتیاق یادگیری^{۲۷}، تشویق دانش‌آموزان به ادامه یادگیری و شناخت روشهایی است که دانش‌آموزان از طریق آنها میتوانند حس سالم بودن، احترام به خود و دیگران و همچنین بهبود پیشرفت تحصیلی را تقویت کنند. اینکه چه پیشرفتی باید ارزشمند قلمداد گردد، یکی از **مباحث مهم در مدارس**، انجمن‌ها و جوامع هستند. هم‌اکنون به نظر میرسد که مسائل برنامه درسی بیشتر تحت تأثیر شیوه‌های اجرای آزمون^{۲۸} جزئی قرار دارند تا مسائل دیگر.

من میتوانستم درباره مدیران مدارس، تأثیرات جامعه، خطامشی‌ها - که همگی ارزشمند هستند - بنویسم اما اولین دغدغه فکری من، معلمان و دانش‌آموزان هستند یعنی زندگی روزانه معلمان در زمینه آمادگی، طراحی آموزشی تهیه، شروع، اجرا و ارزیابی درس‌ها و تعامل روزانه دانش‌آموزان با یادگیری. گروهی از معلمان را در نظر بگیرید که باید با هم، همکاری کرده و سوالات را تدوین، تأثیرشان را ارزیابی و درباره گام‌های بهینه بعدی تصمیم‌گیری کنند. جمع دیگر گروه دانش‌آموزان است که در راستای پیشرفت تحصیلی با همدیگر کار میکنند. چنین علاقه‌ای برای ارزیابی اثر، تنها اهرم حیاتی برای تعالی (برتری) آموزشی^{۲۹} است که با درک تأثیر آن، تلاش براساس شواهد و درک بالا همراه میباشد.

من در «یادگیری مشهود» همواره به اهمیت «علاقه»^{۳۰} (اشتیاق) اشاره کردم چرا که دشوار بودن اندازه‌گیری این مفهوم - با توجه به آنکه مفهومی بدیهی به نظر میرسد - برای من به عنوان متخصص سنجش، آزردهنده بود. اما این وجه خاصی از علاقه است؛ علاقه به اینکه بر تمامی دانش‌آموزان کلاس تأثیری مثبت داشته باشم. این کتاب با بحث در مورد خصوصیت^{۳۱} (نشانه‌ها) معلمان علاقه‌مند شروع می‌شود، معلمانی که تأثیراتشان بر دانش‌آموزان از اهمیت خاصی برخوردار است. کتاب در ادامه از شواهد ترکیب فراتحلیل‌ها برای توضیح پیام اصلی آن برای معلمان بصورت متناسب با انجام وظایف روزانه، بهره می‌گیرد. این کتاب با معرفی چارچوب‌های ذهنی^{۳۲} منحصر به فرد - که در وجود معلمان علاقه‌مند و با انگیزه قرار دارد - به کار خود پایان میدهد. یکی از ادعاهای اصلی اینستکه چارچوب‌های ذهنی فوق‌الذکر، زیربنای موفقیت در مدارس هستند، آنها همان چارچوب‌های ذهنی هستند که میبایست در برنامه **تربیت معلم** (پرورش معلمان) گنجانده شوند.

^{۲۷} - شوق یادگیری، معجزه معلم

^{۲۸} - Test Specification

^{۲۹} - Instructional excellence

^{۳۰} - Passion

^{۳۱} - Attributes

^{۳۲} - Mindframe

پرورش و منبع‌یابی لازمه چارچوب‌های ذهنی مذکور میباشند و آنها افرادی حرفه‌ای پرورش میدهند که معلم و مدیر «تاثیرگذار / اثربخش»^{۳۳} می‌نامیم.

چنانکه در پیشگفتار «یادگیری مشهود» گفتیم، ما مژده‌ای خوشحال‌کننده برای مدارس داریم. «یادگیری مشهود» و این کتاب بر داستان معلمان واقعی مبتنی هستند که شخصاً دیده‌ام، با آنها برخورد داشته‌ام و همچنین بر داستان کسانی استوار است که به فرزندانم آموزش داده‌اند. بسیاری از معلمان قبلاً درباره روشهایی که من در این دو کتاب مطرح میکنم، تفکر کرده‌اند. بسیاری از آنها همیشه در حال بهبود، بهسازی و نظارت بر کارکرد خود هستند تا بتوانند نمایش متفاوتی ارائه دهند و بسیاری از آنها علاقه به یادگیری - که یکی از برآیندهای (نتایج) اصلی هر مدرسه‌ای است - را القاء میکنند. من با ارجاع دوست و همکارم پاول بروک^{۳۴} (۲۰۰۴: ۱-۲۵۰)، «یادگیری مشهود» را در نقطه‌ای به پایان رساندم که این کتاب از آن شروع میشود:

من میخواهم تمامی معلمان بعدی "سوفی و میلی" (دخترانم)، به سه اصل بنیادینی که بنظر من **بنیاد تدریس و یادگیری [معلمی]** تمامی مدارس را تشکیل میدهند، وفادار باشند و آنها را رعایت کنند.

اول اینکه توانایی‌های فکری و تخیلی دخترانم را تا نقطه‌ای پرورش دهند و به چالش بکشانند که عاری از انتظارات کوتاه‌فکرانه برای خودخشنودی^{۳۵} باشند. آنها را بواسطه معجون زیبایی کوچکتین مخرج مشترک^{۳۶} به عنوان کانون دانش و یادگیری، گرفتار نکنید و علاقه (شوق و ذوق) آنها به **یادگیری** را با آموزش‌های خسته‌کننده از بین نبرید. آنها را با «شلوغ کاری»^{۳۷} بی‌نتیجه تحت فشار قرار ندهید و اکتشاف جهان دانش پویا را به ستمگری کاربرگ‌های بازیافتی که بارها استفاده شده‌اند، محدود نکنید. مطمئن شوید که پیشرفت و بهبود درست یادگیری در تمامی روزها، هفته‌ها، ترم‌ها و سال اول تا دوره بعدی جاری میباشد.

دوم اینکه با "سوفی و میلی" به عنوان انسان‌های در حال رشد و شایسته آموزش با تکریم و احترام واقعی، نظم و انضباط فکورانه و قوه تخیل رفتار کنید، با آنها رفتاری انسان‌دوستانه و صمیمانه داشته باشید.

سوم اینکه تلاش کنید توان بالقوه آنها برای مدرسه‌رفتن، آموزش پیش‌دبستانی، پرورش و اشتغال برای داشتن کیفیت بالاتر زندگی را بالا ببرید تا بتوانند به ثمره زندگی در جامعه استرالیایی نایل گردند و از آن لذت ببرند؛ جامعه‌ای که منصف، عادل، بردبار، شرافتمند، دانش‌پذیر، کامیاب و خوشحال است.

^{۳۳} - Effective teacher

^{۳۴} - Paul Brock

^{۳۵} - Minimalist

^{۳۶} - Lowest common denominator

^{۳۷} - Busy work

پس از آنکه همه چیز گفته شود و تلاش‌ها صورت گیرند، همه والدین و همه دانش‌آموزان از آموزش مدارس انتظار خواهند داشت که اینکار به همان صورت که در مدارس دولتی در NSW اجرا میشود، در هر مدرسه‌ای نه تنها در داخل استرالیا بلکه در کل جهان نیز اجرا گردد.

جان هتی

دانشگاه ملبورن، ۲۰۱۱